

معاون حقوق عامه دادستان کل کشور:

حقوق عامه یک ماموریت بین دستگاہی است

فرمایشات و رهنمودهای رهبر انقلاب روشنگر مسیر اصلی حرکت انقلاب است. یکی از مواردی که مورد اهتمام ایشان است، اینکه دستگاه قضا نقش مستقیمی در اجرای عدالت دارد. همچنین با توجه به فلسفه انقلاب اسلامی، یکی از مسائل مهم برقراری عدالت اجتماعی و مبارزه با فساد و تبعیض است. با دکتر غلامعباس ترکی، معاون حقوق عامه دادستان کل کشور همراه شدیم تا به ریشه‌های احیا و احقاق حقوق عامه بپردازیم.

چرا تأکید بر احیای حقوق عامه در این سطح از حاکمیت کشور مطرح شده است؟

اهمیت عدالت در اندیشه‌های الهی و فلسفه خلقت، دلیل مهم برای توجه ویژه حکمرانی به دستگاه قضا است. با توجه به همین دغدغه‌های رهبر انقلاب، ما اسنادی را در این باره در قوه قضاییه در دست داریم که از جمله آنها سند تحول است که به تأیید رهبر انقلاب رسیده که نقشه راه دستگاه قضا در خصوص حقوق عامه و حقوق شهروندی است. به عنوان نمونه رهبر انقلاب در حکم انتصاب ریاست فعلی قوه قضاییه در سال ۱۴۰۰، در بند اول به اهتمام جدی به ماموریت‌های اساسی دستگاه قضا در قانون اساسی تأکید می‌کنند، یعنی گسترش عدالت و احیای حقوق عامه و تأمین

آزادی‌های مشروع و مبارزه قاطع با فساد. در دیدار تیرماه امسال رئیس و مسئولان قوه قضاییه با رهبر انقلاب، ایشان قوه قضاییه را پرچم‌دار احیا و استیفای حقوق عامه و حمایت از آزادی‌های مشروع معرفی می‌کنند. چرا این اقدام به دستگاه قضا محول شده است؟

علاوه بر کلام ایشان، در بند دوم اصل ۱۵۶ قانون اساسی نیز وظیفه احیای حقوق عامه بر عهده دستگاه قضایی گذاشته شده اما باید توجه شود که رسیدن به این هدف فرایندی دارد از جمله اینکه حقوق عامه باید شناسایی شود که از تکالیف قوه مقننه است. در مرحله بعد علاوه بر شناسایی، اجرا و ایفای حقوق عامه را داریم

که این نیز از وظایف دولت است که تکالیف مشخصی بر عهده قوه مجریه گذاشته شده است. در فصل سوم قانون اساسی هم اصول متعددی برای حقوق عامه قید شده است که دستگاه‌های اجرایی مختلفی را شامل می‌شود. علاوه بر مرحله اجرا، چنانچه این حقوق در مقام اجرا تضییع شود، اینجا قوه قضاییه ورود خواهد کرد که از وظایف دادستانی است که علاوه بر استیفا، مطالبه‌گری نیز می‌کند. البته در حوزه پیشگیری نیز باید توجه شود که یک ماموریت بین دستگاہی است؛ بنابراین قوه قضاییه در مقام ایفا و استیفای حقوق عامه است نه مجری آن.

رهبر معظم انقلاب در سخنان خود از بایدهایی گفته‌اند که در خصوص حقوق عامه برای دستگاه قضا وجود دارد و باید مورد توجه واقع شود. کدام هنجارها مورد تأکید معظم‌له قرار دارد؟

اولین موردی که باید به آن توجه شود رویکرد کلان این دستگاه است، اینکه دستگاه قضا باید قبل از وقوع در صحنه حضور داشته باشد؛ به‌طور مثال دستگاه نظارتی هر از گاهی تخلفاتی را کشف می‌کند، اما اقدام فوری انجام نمی‌شود و این موارد باز هم تکرار می‌شود که حاکی از یک چرخه معیوب است که باید مورد توجه

واقع شود. این رویکرد حل مسئله بسیار مهم است. ما نیاز به یک تقسیم کار ملی در این زمینه داریم. مورد دیگر امنیت حقوقی و قضایی است؛ به همان میزان که امنیت قضایی در تأمین حقوق عامه تأثیرگذار است، امنیت حقوقی نیز هست. هنگامی که صحبت از امنیت حقوقی می‌شود، باید ساختار امنیت حقوقی صحیح باشد، تا زمانی که اصل قانونی و ثبات در ادارات رعایت نشود، آن امنیت حقوقی احقاق نشده است. مورد بعدی ضابطه‌مند کردن اعمال محدودیت‌هاست، مبنای قانونی باید داشته باشد، اقتضا و ضرورت آن نیز باید وجود داشته باشد. بایسته بعدی، مشارکت عمومی است که تا سلامت اداری نباشد، شفافیت و تأمین نیاز مردم اتفاق نخواهد افتاد. نظارت و روشن شدن و هوشمند و نیز نظام و سازوکار حل تعارض هم باید رعایت شود.

قوه قضاییه و دادستانی برای احیای حقوق عامه باید چه اقداماتی انجام دهند؟

برای آنکه ما بتوانیم در دستگاه قضایی حقوق عامه را احیا و استیفا کنیم، باید به رویکرد پیشگیرانه و مطالبه‌گری بدون مداخله در اجرا و به‌صورت روش‌مند و هوشمند، با ایجاد انسجام بین دستگاه‌های نظارتی و با رفع موانع از پیش‌روی دستگاه‌های مجری ایفای نقش کنیم.

موفق باشند.

کنار آن به آموزش‌های کاربردی مجهز شوند. پس چیزی که در تئوری یاد می‌گیرند، در مدرسه عالی ما پیاده می‌شود.

آموزش برای ارتقای جایگاه حقوق عامه و حقوق شهروندی چه اندازه می‌تواند مفید باشد؟

هر ایرانی اگر بتواند با حقوق نخستین خود آشنا باشد، این دانسته‌ها کمک بسیاری به خود او می‌کند. مثلاً اینکه محاکم قضایی ما کمتر دچار چالش می‌شوند. مثلاً در مسئله نزاع‌های آپارتمانی اگر شهروندی به حقوق خود آشنا باشد، در حیطه اختیارات و وظایف خود عمل می‌کند و دیگر نیازی به طرح دعوا در محاکم نیست. همین‌که محاکم از شکایات اولیه و بدیهی خلوت شوند، کمک بزرگی به همه جامعه محسوب می‌شود. آموزش حقوق گام اصلی برای رفع جهل عمومی است و شرایط برای احیای حقوق عامه بیش از پیش مهیا می‌شود.

چه نیازی موجب شد نهاد علمی نظیر دانشگاه آزاد به سمت راه‌اندازی مدرسه عالی مهارتی حقوق برود؟

یک دانشجوی وقتی فارغ‌التحصیل می‌شود به جز واحدهایی که پاس کرده، هیچ داشته‌ای از منظر حقوقی ندارد. حتی نمی‌داند چطور یک شکواییه باید بنویسد. عملاً نمی‌داند برای وارد شدن به دادگاه‌ها باید چه کند. این مهارت برای دانشجویان حقوق، حیاتی است. حقوق شبیه رشته پزشکی است. یک پزشک اگر تنها و تنها به خواندن علم پزشکی اکتفا کند، هیچ کاری برای درمان بیماران نمی‌تواند انجام دهد. رشته حقوق نیز به همین متوال نیاز به شناخت جامعه واقعی دارد. باید تجربه‌ای از عرصه‌های حقوقی داشته باشند تا بتوانند در این مسیر

رئیس مدرسه عالی مهارتی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی:

آموزش راهی برای احیای حقوق عامه

نهادهای علمی همواره برای تبیین نظرات و اندیشه‌های علمی حاکم بر نظام تلاش کرده‌اند. در این زمینه برای ارتقای جایگاه حقوق عامه و حقوق شهروندی از آنچه امروز هست، نیاز مبرم به حضور نهادهای علمی نظیر مدرسه عالی مهارتی حقوق دانشگاه آزاد اسلامی است. برای چگونگی این همراهی با خانم دکتر آرزو ملک‌شاه، رئیس این مدرسه گفت‌وگو کرده‌ایم.

در مدرسه حقوق عالی دانشگاه آزاد چه اتفاق علمی و عملی رخ می‌دهد؟

این مدرسه سال ۱۳۹۷ تاسیس شده است. هدف اصلی تاسیس مدرسه، برگزاری دوره‌های آموزشی به‌صورت کاربردی است. ما تلاش می‌کنیم دانشجویان و برای آنچه در دوره‌های نظری یاد گرفته، وارد عرصه عملی و اجرایی شود؛ یعنی در کنار علمی که

دانشجویان یاد می‌گیرند، ما شبیه‌سازی دادگاه‌ها را برای جوانان رقم می‌زنیم تا در این دادگاه‌ها بتوانند نظیر آنچه را در قوه قضاییه و فضای واقعی کشور رخ می‌دهد از نزدیک مشاهده کنند. در هر طبقه ما دادگاه‌های بدوی، تجدیدنظر، کیفری و خانواده برگزار می‌شود. دانشجویان در قالب واحدهای درسی به خواهان و خواننده و قاضی تبدیل می‌شوند تا در